

Tämä on rinnakkaistallenne.

Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat *saattavat poiketa* alkuperäisestä julkaisusta.

Julkaisun tekijä(t): Paldanius, Mika

Julkaisun nimi: Pohjolan Bioanalyytikkopäivän 40-vuotisjuhlaluennot

Julkaisuvuosi: 2017

Versio: Julkaistu versio

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Paldanius, M. (2017). Pohjolan Bioanalyytikkopäivän 40-vuotisjuhlaluennot. *Bioanalytikko*, (1), 28-29.

POHJOLAN BIOANALYTIKKOPÄIVÄN 40-VUOTISJUHLALUENNOT

TEKSTI ja KUVA Mika Paldanius, dosentti, FT, yliopettaja, Oamk

Oulussa järjestettävälle Pohjolan Bioanalytikkopäiville ilmoittautui tänä vuonna 99 osallistujaa ja 9 näytteilleasettajaa. Näytteilleasettajina päivillä olivat Roche, Mediq Suomi, Tehy, Mekalasi, Labquality, Pamark, BD, Lab-Tech ja Thermo Fisher Scientific. Pyy-simme luennoitsijoiksi asiantuntijoita Oulun alueelta ja eläkkeelle jääneitä laboratoriohoitajia kertomaan laboratoriotyön historiasta. Pohjolan Bioanalytikkopäivän aiheet liittyivät mm. preanalytiikkaan, diagnostiikkaan ja koulutukseen.

Esitin yhdistyksemme vuoden 2016 toimintaa lyhyesti avauspuheenvuorossani. Olimme viime vuonna aktiivisia ja järjestimme jäsenillemme paljon vapaa-ajanviettomahdollisuuksia erilaisiin tilaisuuksiin. Olimme mukana liiton järjestämässä tapahtumissa ja saimme Bioanalytikkoliiton hallitukseen vahvistusta, kun yhdistyksemme varapuheenjohtaja **Teija Niemelä** valittiin hallitukseen minun ja **Pirjo Natrin** lisäksi.

Olemme menossa toukokuussa Latviaan muutamaksi päiväksi 40-vuotisjuhlamatkalle. Matkallemme osallistuu 30 jäsentä. Tutustumme Latviassa laboratorioalan koulutukseen Jurmalassa ja yliopistosairaalan laboratorioon Riiassa.

Oulun yliopistosairaalan vatsakeskuksen erikoislääkäri **Antti Ala-Rämi** kertoi tulehduksellisista

suolistosairauksista. Lyhenne IBD (Inflammatory bowel disease) tarkoittaa kroonista tulehduksellista suolistosairautta. Haavainen paksusuolitulehdus eli colitis ulcerosa ilmenee paksusuolen tai peräsuolen limakalvon tulehduksena ja se rajoittuu suolen limakalvolle. Crohnin taudissa tulehdus voi ulottua syviin suolen kerroksiin. Crohnin tautia voi esiintyä, mis-

Puheenjohtajat Mika Paldanius, Annikki Savolainen ja Paavo Hautala.

sä tahansa ruoansulatuskanavan alueella, mutta tavallisimmin se todetaan ohutsuolen loppuosassa.

IBD on nuorten aikuisten sairaus ja sen esiintyvyys on n. 1% 35-54-vuotiailla. Suomessa IBD potilaita on Kelan mukaan n. 45000. Diagnostiikka perustuu kliiniseen kuvaan, laboratoriotutkimuksiin ja tähytystutkimukseen. Laboratoriotutkimuksilla saadaan lisätietoa sairaudesta, mutta laboratoriotutkimusten perustella ei voida poissulkea tai todeta sairautta. Tulehduksellisten suolistosairauksien laboratoriomäärityksinä käytetään perusveren kuvaa, crp-tutkimusta, laskoa ja albumiinia sekä ulosteen kalprotektiinin määrittämistä. Tähytystutkimus ja histologia ovat diagnoosin varmistamiskeinoja.

NordLabin kemisti **Tiina Lehto** kertoi preanalytiikan tärkeydestä. Pre-preanalytiikka tarkoittaa mm. tutkimuksen tilaukseen liittyviä asioita. Suomessa preanalytiikan työryhmiä on tällä hetkellä kaksi. Kansallinen työryhmä koostuu yliopistosairaaloitten edustajista ja toinen työryhmä toimii Labqualityn koordinoimana. Yliopistosairaalan edustajista koostuva työryhmä harmonisoi preanalytiikkaan liittyviä ohjeita valtakunnallisesti ja Labqualityn työryhmä keskittyy laatuindikaattoreihin. Uusi laatustandardi velvoittaa laatuindikaattorien seurantaan.

Hyytymistutkimukset diagnostiikan ja hoidon tukena luennossaan **Eeva-Riitta Savolainen** toi esille yleistutkimukset eli Varfariinihoidon (Marevan) seurannan (P-TT-INR) ja vuototaipumuksen selvittelyyn, jolla arvioidaan maksan toimintaa (P-TT%). Hemostaasin peruskokeet PVKT, TT/INR, APTT ja FIDD ovat keskeisiä määrittäjiä, mutta ne eivät ole aina riittäviä tai tarpeeksi nopeita diagnostisia keinoja. Akuutteja

vuototautipotilaiden tilanteita varten tarvitaan erikoistutkimuksia, joita tehdään yliopistosairaoissa.

Stabiilissa vaiheessa olevaa vuototaipumusta tai poikkeavaa tukostaipumusta voidaan selvittää laboratorikokein. Uudet antikoagulanttilääkkeet ns. "new oral anticoagulant-NOAC" eivät vaadi enää samanlaista seurantaakin kuin Varfariinilla hoidettavilta. Varfariini- eli Marevanhoidon syrjäyttäminen edellyttää sitä, että näistä uusista lääkkeistä saadaan lisää käytännön kokemusta. Ainakin eteisvärinässä ja avohoidon laskimotukoksen estossa uudet antikoagulantit syrjäyttävät perinteiset hoitomuodot. Uusien antikoagulanttihoitojen etuna on nopea vaikutus ja se, ettei seuranta tarvita. Haittapuolena uusilla lääkkeillä ovat mm. seuraavat asiat: uusilla hoitomuodoilla ei ole helppoja seurantamenetelmiä, ne voivat vaikuttaa munuaisten toimintaan ja niillä voi olla muitakin haittavaikutuksia pidemmällä aikavälillä.

Mobiilinäytteenottoa on kokeiltu NordLabin avohoitotalon näytteenotossa. Apulaisosastonhoitaja **Liisa Bäckström** kertoi Mylabin Carein Sample -sovelluksen pilotoinnista. Kokeilu on aloitettu viime vuoden marraskuussa Oulun yliopistollisen sairaalan keskiklinikan osastoilla. Kokeiluun on otettu mukaan myös päivystyspyynnöt EKG:n osalta.

Muutosta halutaan, koska puhelimeen vastaaminen häiritsee näytteenottoa. Päivystysnäytteiden hakijaa saa lisäpyyntöjä, jotka selviävät vasta osastolla. Carein Sample -menetelmän kautta näytteenottajalle tulee mobiilipuhelimeen lista aktiivisista päivystyspyynnöistä. Kun näytteenottaja on tehnyt varauksen pyynnöstä, muut näkevät tämän. Mobiilitu-

lostimella voidaan tulostaa tarrat ja näytteenotto voidaan kuitata hoidetuksi potilaan vierellä.

Tavoitteena on, että koko sairaala siirtyy mobiilinäytteenoton piiriin ja tulevaisuudessa kaikki aamukiertojenkin tarrat voidaan tulostaa osastoilla potilaan vierellä. Osastoja neuvotaan yhden toimintamallin pyyntöjen tekemiseen. Kokeilun kautta ja siinä ilmenneiden ongelmien ratkettua mobiilinäytteenottoa lähdetään laajentamaan Oulun yliopistollisessa sairaalassa.

Kerroin opiskelijaohjaukseen liittyvistä asioista ja käytännön harjoitteluun liittyvästä arviointikehikosta peruuntuneen luennon vuoksi. Oulun ammattikorkeakoulun yleisiltä sivuilta löytyvästä Bioanalytiikka-koulutuksen opintosuunnitelmasta löytyvät eri harjoittelujaksojen arviointikriteerit, joiden mukaan opiskelijaohjaajat voivat arvioida opiskelijoiden osaamista. **Annikki Savolainen** kertoi ajankohtaisista asioista koulutukseen ja opiskelijaohjaukseen liittyen. Opintopäivään osallistujat olivat kiinnostuneita meillä olevista opinnäytetöistä ja jo tehdyistäkin. Esittelin opintopäivän osallistujille Theseuksen kotisivut, johon opiskelijat tallentavat opinnäytetyönsä www.the-seus.fi.

Päivän päätteeksi kuulumme mielenkiintoisia historiallisia tarinoita eläkkeelle jääneiltä laboratoriohoitajilta. Historian osuutta koordinoi apulaisosastonhoitaja **Paula Koivumäki**. Eläkeläisten paneelissa oli mukana **Paavo Hautala** (ensimmäinen yhdistyksemme puheenjohtaja), **Kalevi Lämsä**, **Salme Juntunen** ja **Seija Raappana**. Laboratorion historiaan varattu aika kului nopeasti nelikon muistellessa työhistorioitaan. Tätä nelikkoa olisi kuunnellut mielellään pidempäänkin.